

METODE DIDACTICE INTERACTIVE EFICIENTE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL TEHNIC SECUNDAR

Liliana RODNIȚCHI^{1, 2*}

¹Profesor de specialitate, gradul didactic I, Școala Profesională or. Ștefan Vodă

²Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Textile și Poligrafie, Departamentul Design și Tehnologii în Textile și Poligrafie, grupa DDP -131M, Chișinău, Moldova

*Autorul corespondent: Rodnițchi, Liliana, lilia.261172@mail.ru

Rezumat. *Articolul prezintă rezultatele studiului de aplicare a metodelor didactice interactive în formarea specialiștilor calificați, competitivi pe piața munci în învățământul profesional tehnic secundar la disciplinele de specialitate din domeniul industriei ușoare. Metodele interactive incluse în studiu au fost aplicate în cadrul orelor de studii cu diferite colective de elevi, cu divers grad de asimilare a cunoștințelor. Aplicarea strategiilor interactive și-a confirmat eficiența apreciată prin rezultate cu o dinamică bună în cadrul procesului educațional, rata de promovare a disciplinelor.*

Cuvinte-cheie: *strategii didactice interactive, competențe, produs, proces.*

Introducere

Evoluția domeniului de formare profesională la nivelul profesional tehnic secundar, dezvoltarea științelor educației și promovarea învățării centrate pe cel ce învață, pe competențe, dezvoltarea tehnologiilor în domeniul profesional, reclamă o nouă abordare în pedagogie care vizează formarea la elevi a unui sistem de competențe necesare pentru integrarea pe piața muncii și pentru învățarea pe parcursul întregii vieți. Contextul formării și integrării socio-profesionale demonstrează necesitatea conceperii pregătirii profesionale în baza curriculumului axat pe formarea competențelor, cu abordare modulară.

Noile abordări în pedagogie, impune includerea și aplicarea unor metode de predare centrate pe elev, ce ar presupune implicare și ar atrage noi oportunități și o modalitate interactivă de asimilare a unui volum considerabil de cunoștințe cu o doză minimalizată de stres. Astfel, se impune ca predarea și învățarea să se realizeze prin utilizarea celor mai adecvate metode, procedee și mijloace de învățământ [1].

Procesul instructiv-educativ, specific pentru programul de studii Croitor confecționar îmbrăcăminte la comandă impune ca elevul să poată selecta modelul potrivit pentru client, realiza schița modelului, prelua măsurători de pe corpul clientului, confecționa șabloane pentru modelul stabilit, croi repererele produsului vestimentar pe material în baza șabloanelor, îmbina manual și mecanic repererele și elementele vestimentare croite, poziționa produsul pe corpul clientului, realiza probe inițiale și adaptări ale produsului la particularitățile corpului clientului, coase manual și la mașina de cusut accesorii, coase și ajusta furnitura, definitivă modelul, verifica calitatea produsului în baza cerințelor de calitate și să predea produsul finit clientului.

Prin urmare elevii aplică cunoștințele teoretice în practică, ceea ce sistematizează formarea de competențe. Coordonarea dirijării pedagogice și a activității independente a elevului, fiind abordate complex, pot fi implementate și transpuse cu ușurință în metodele interactive. Eficiența realizării obiectivelor pedagogice prin intermediul metodelor interactive vine din mijloacele utilizate la ore, imagini, videouri didactice, soft-uri educaționale, PPT-uri, precum și interacțiunii elev-profesor, profesor-elev, elev-elev, elev-grup, grup-elev, grup-grup.

Acțiunea educativă este abordată sistemic prin prisma elementelor componente și a funcționalității lor. În vederea îmbinării obiectivelor didactice și conștientizării de către elev a rolului activ în instruire, elementele constituente ale conținutului disciplinelor au fost concepute conform structurii unităților modulare.

Predarea/învățarea în vederea obținerii unor rezultate constructive din partea elevilor presupune cunoașterea și utilizarea unui sistem de strategii, metode, procedee și tehnici didactice. Abordarea metodelor active în învățământul profesional tehnic își demonstrează valoarea și eficiența prin feedback, ce reflectă un climat psihologic favorabil și grad sporit de asimilare a informației noi în cadrul orelor, unde rolul profesorului este asigurarea funcționalității optime a procesului instructiv-educativ [2]. Opțiunea pentru o anumită metodă de învățare este influențată de o serie de factori, dintre care cei mai importanți sunt: obiectivele orei, contingentul, conținutul materialului predat, mijloacele de învățământ disponibile.

Un criteriu important de selectare și ordonare a strategiilor didactice *este gradul de dirijare sau de autonomie* acordat elevilor în procesul învățării.

Prin urmare se recomandă aplicarea strategiilor didactice care deplasează accentul de la învățarea cu strictețe prescrisă și controlată de profesor spre învățarea prin descoperire și cooperare.

Pentru realizarea cu succes a procesului de instruire, se recomandă aplicarea atât a *strategiilor didactice deductive* (al căror demers este de la general spre particular, de la legi spre concretizarea lor în exemple, de la teorie spre practică), cât și *strategiilor inductive* (de la concret spre abstract, de la practică spre teorie). Bunul mers al procesului de învățământ și rezultatele obținute depind de metodele utilizate. Prin utilizarea diferitor metode se obțin diferențe esențiale în pregătirea elevilor, însușirea unor noi cunoștințe se poate realiza mai ușor sau mai greu, în funcție de metodele utilizate.

Metodele sunt instrumente importante aflate la dispoziția cadrului didactic, de a căror cunoștințe și utilizare depinde eficiența muncii educative. Profesorul, cunoscând varietatea metodelor, particularitățile elevilor cu care lucrează, obiectivele pe care trebuie să le atingă, trebuie să acționeze pentru a valorifica pe deplin personalitatea, devenind el însuși un creator în materie de articulare a strategiilor, metodelor și procedeelelor didactice.

Antrenarea permanentă a elevilor la un efort intelectual susținut și înzestrarea acestora cu capacități necesare unei activități de învățare productivă reprezintă modalitatea cea mai eficientă de educare a elevilor în spiritul unei atitudini conștiente active. Cerința primordială a educației progresiviste este de a asigura o metodologie diversificată, bazată pe îmbinarea activităților de învățare cu activitățile de cooperare, de învățare în grup și de muncă independentă.

Deși învățarea este o activitate proprie, ținând cont de efortul individual depus, nu este mai puțin adevărat că relațiile interpersonale, de grup, sunt un factor al construirii învățării personale și colective. În acest context e oportună menționarea strategiilor didactice interactive cu impact asupra eficienței procesului de instruire în învățământul profesional tehnic [3].

Metoda de predare-învățare reciprocă este o strategie instrucțională de învățare a tehnicilor de studiere a unui text. După ce sunt familiarizați cu metoda, elevii interpretează rolul profesorului, instruindu-și colegii. Are loc o dezvoltare a dialogului elev-elev. Se poate desfășura pe grupuri, echipe sau toată clasa. Metoda învățării reciproce este folosit de oricine care face un studiu de text pe teme sociale, profesionale sau un text narativ.

Strategiile sunt: rezumarea, punerea de întrebări, clarificarea datelor, precizarea.

Etapele de lucru sunt: explicarea scopului și descrierea metodei și a celor patru strategii, împărțirea rolurilor elevilor, organizarea pe grupe, lucru pe text, realizarea învățării reciproce, aprecieri, completări, comentarii.

Portofoliul de grup: reprezintă „cartea de vizită” a elevului, prin care profesorul poate să-i urmărească progresul în plan cognitiv, atitudinal și comportamental la o anumită disciplină, de-a lungul unui interval de timp. Se bazează pe adunarea mai multor produse ale unor activități a elevilor în legătură cu o temă dată sau o anumită materie. Poate fi întocmit individual sau pe baza unor activități desfășurate în echipă, ceea ce ajută elevul să comunice mai eficient, să-și exprime și să-și argumenteze părerea, să se aprecieze în raport cu ceilalți membrii ai echipei.

Un portofoliu, pentru a fi cu adevărat util, trebuie să posede anumite caracteristici:

- să utilizeze mai multe surse de obținere a datelor;
- să conțină date autentice;

- să fie dinamic;
- să fie eficient;
- să se întrepătrundă școala cu viața;
- să aparțină celui evaluat;
- să aibă obiective multiple.

Eficacitatea metodelor interactive în procesul de instruire este dovedită de utilizarea acestora atât la nivelul învățământului gimnazial și liceal, cât și la nivelul învățământului profesional tehnic. Elevul nu este un simplu actant sau participant al demersului didactic, ci devine propriul formator.

Demonstrația: metodă de explorare indirectă a realității, utilizată pentru a prezenta obiecte și fenomene reale, pe baza unui suport material (natural, figurativ sau simbolic). Demonstrarea poate fi realizată cu ajutorul obiectelor naturale sau cu substituție (bi-tridimensionale, simbolice) sau cu mijloace tehnice audio-video.

Observația: metodă de explorare directă a realității, care reprezintă urmărirea și înregistrarea sistematică a datelor despre obiecte și fenomene, în scopul cunoașterii lor. Observația poate fi dirijată, independentă, spontană, de scurtă și lungă durată.

Exercițiul: metodă de acțiune concretă asupra realității, care presupune executarea repetată, conștientă și sistematică a unor acțiuni, operații sau procedee în scopul formării abilităților practice și intelectuale sau a formării unei competențe. Exercițiile pot fi introductive, curente, de consolidare, de verificare, individuale sau în grup, dirijate sau semi-dirijate sau creative.

Algoritmizarea: metodă didactică care presupune găsirea și identificarea de către profesor a algoritmului necesar a operațiilor activității de învățare. Prin calea algoritmizării, elevul însușește cunoștințele sau tehnicile de lucru, prin simpla parcurgere a unei căi deja stabilite.

Lucrarea practică: metodă didactică care constă în executarea de către elevi a unor sarcini cu caracter aplicativ: de execuție, de fabricație, de reparație. Prin această metodă se realizează formarea abilităților, achiziționarea unor strategii de rezolvare a unor probleme practice, consolidarea cunoștințelor și formarea competențelor. În comparație cu exercițiul practic, lucrarea practică presupune un grad mai sporit de complexitate și de independență. Pentru realizarea lucrării practice, cadrul didactic va explica și demonstra corect acțiunea de executat; elevii vor efectua acțiunea în mod repetat și în diferite situații; exercițiile propuse trebuie să contribuie la creșterea progresivă a gradului de independență a elevilor; profesorul asigură un control permanent, care treptat se transformă în autocontrol.

Problematizarea: metodă didactică care pune accent pe cercetarea-descoperirea unor cauze ori soluții la o problemă. Cadrul didactic propune o situație-problemă cu mai multe alternative de rezolvare, care generează elevilor îndoială, incertitudine, curiozitate și dorința de a descoperi soluția, iar elevii vor putea să o rezolve dacă vor însuși noile cunoștințe care urmează să fie prezentate de către profesor.

Studiul de caz: metodă de explorare directă a realității care presupune confruntarea elevului cu o situație din viața reală „caz”, cu scopul de a observa, înțelege, interpreta sau chiar soluționa. „Cazul” ales reflectă o situație tipică, reprezentativă și semnificativă pentru un anumit sector industrial, este autentic și implică o situație-problemă, care cere un diagnostic sau o decizie.

Experimentul cu caracter aplicativ: metodă didactică prin care profesorul provoacă intenționat un fenomen în scopul studierii acestuia. Experimentul poate fi demonstrativ, aplicativ, de laborator, natural, individual/în echipă [4].

Este de menționat că metodele interactive prezentate pot fi implementate cu succes atât în procesul de instruire la disciplinele de specialitate, cât și la disciplinele de generale și în cadrul orelor de practică. În acest context, acestea nu vor fi utilizate la întâmplare, ci în concordanță cu obiectivele conținutului materialului didactic și competențelor ce urmează a fi formate. În cazul formării competențelor profesionale teoretice de specialitate se abordează una din cele trei esențe ale metodelor didactice interactive care dictează la fiecare etapă a lecției o anumită metodă utilizată ca în tabelul 1.

Clasificarea metodelor didactice interactive de asimilare a cunoștințelor și de formare a competențelor profesionale teoretice cu aplicații

Evocare	Realizarea sensului	Reflecție
Cauză- efect	SINELG	Graficul T
Diagrama Venn	Studiul de caz	Analiza SWOT
Harta Conceptuală	Observația	Problematizarea

Aplicarea frecventă a metodelor intercalative menționate anterior au generat avantaje și dezavantaje. La unele din aceste aspecte se merită a atrage o atenție sporită deoarece cizelarea momentelor slabe și evidențierea punctelor forte vor aduce rezultate frumoase în perspectivă și vor deveni aplicabile în diferite domenii de formare profesională.

Concluzii

- Strategiile didactice interactive stimulează pofta de a învăța și diminuează stresul provocat de volumul mare de materie studiată.
- Tehnicile interactive sunt chemate să „dezlege limbile” celor care, dintr-un motiv sau altul, sunt obișnuiți să tacă atunci când se discută în plen. Lucrul în perechi și în grupuri mici, spre deosebire de activitatea frontală, îl pune pe elev în fața necesității de a comunica, iar componența redusă a auditoriului poate contribui la scăderea anxietății, a emoțiilor și a tracului.
- Strategiile didactice interactive sunt tehnici ce, odată întipărite în mintea elevilor, prin repetare și frecvent utilizate, se reflectă în viața de din afara școlii. Sunt metode aplicative și de analiză a multor situații de rutină care necesită o gândire critică or e bine-știut că activitățile din rutina zilnică au o eficiență sporită când sunt planificate, organizate și realizate conform unui algoritm stabil și unui orar mai puțin flexibil.
- În vederea formării abilităților aplicative cu caracter tehnic poate fi utilizată atât învățarea tradițională „față în față” cât și online. Formarea abilităților aplicative cu caracter artistic se va realiza prin învățământul tradițional, implicând abilitățile de percepere vizuală proprie fiecărui elev, dar și ca rezultat al aplicării metodelor interactive.
- Metodele interactive asigură eficacitate sigură a învățării în învățământul profesional tehnic secundar și postsecundar.
- Metodele interactive de învățare și-au demonstrat cu plenitudine aplicabilitatea, dar și eficacitatea, asigurând, pe lângă asimilarea obiectivelor didactice impuse, și dezvoltarea abilităților creative.

Conducător: Stela BALAN, conf. univ., dr.

Referințe

1. CĂRTĂLEANU, T., COSOVAN, O. *Formarea de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău: Pro Didactica, 2008.
2. CERGHIT, I. *Metode de învățământ*. Iași: Editura „Polirom”, 2006.
3. LUȚARU, L. *Rolul și importanța metodelor interactive* [accesat 07.03.2020]. Disponibil: <https://edict.ro/rolul-si-importanta-metodelor-interactive/>.
4. OPREA, Crenguța-Lăcrămioara. *Strategii didactice interactive - repere teoretice și practice*. București: Editura Didactică și Pedagogică, ediția I în 2006, ediția a II-a în 2007, ediția a III-a revizuită și adăugită, în 2008, ediția a IV-a, 2009.